

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

121η Συνάντηση της Λέσχης Αστυνομικής Λογοτεχνίας
(07.12.2017)

Federico Axat
(1975-)

Τελευταία έξοδος
(Μεταίχμιο-2017)

La ultima salida (2016)
(Μετάφραση: Αγγελική Βασιλάκου)

(Στις Σημειώσεις δεν αναφέρεται η έκβαση της υπόθεσης)

“Ο Τεντ Μακέι ήταν έτοιμος να ρίξει μια σφαίρα στον κρόταφο, όταν άρχισε να χτυπάει επίμονα το κουδούνι της πόρτας.

Περίμενε. Δεν μπορούσε να πιέσει τη σκανδάλη με κάποιον έξω από την πόρτα” (σελ.11).

Σε αυτή την κατάσταση, έτοιμο να αυτοκτονήσει, βρίσκουμε τον ήρωα του Federico Axat, στο πρώτο μέρος της αφήγησης.

“Τότε κάτι του τράβηξε την προσοχή στα χαρτιά του: ένα σημείωμα διπλωμένο στα δύο, πανομοιότυπο με αυτό που είχε αφήσει στη Χόλι στο κέντρο του τραπεζιού, μόνο που εκείνο έγραφε το όνομά της. Καλά, τόσο ανόητος ήταν που είχε παραλείψει να πετάξει το πρόχειρο; Και ενώ εκεί

έξω στον δρόμο οι φωνές συνεχίζονταν, η σκέψη ότι τουλάχιστον κάτι καλό θα έβγαινε από την απρόσμενη διακοπή τον παρηγόρησε. Ξεδίπλωσε το σημείωμα και το διάβασε.

Πάγωσε με αυτό που είδε. Αναγνώρισε τα γράμματά του. Μα δεν θυμόταν να έχει γράψει καμία από τις δύο φράσεις.

ΑΝΟΙΞΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

ΕΙΝΑΙ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΟΥ ΔΙΕΞΟΔΟΣ” (σελ. 12).

Ποιος είναι όμως ο Τεντ Μακέι; Ένας έξυπνος, χαρισματικός άνθρωπος, ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας, πλούσιος, με έναν καλό γάμο και δύο κόρες. Προέρχεται από προβληματική οικογένεια, μία μητέρα με ψυχολογικά προβλήματα και έναν βίαιο, άπιστο, απόντα πατέρα. Υπήρξε πολλά υποσχόμενος σκακιστής, στην εφηβεία του. Ο συγγραφέας περιγράφει μία προσωπικότητα που απέχει πολύ από αυτήν του αυτόχειρα.

Τι θα μπορούσε να ωθήσει αυτόν τον άντρα στην αυτοκτονία; Όλα δείχνουν να πηγαίνουν εξαιρετικά καλά στη ζωή του. Όλα; Η διάγνωση του μη εγχειρήσιμου όγκου στον εγκέφαλο ίσως θα ανέτρεπε τις ισορροπίες του. Ίσως.

Το άνοιγμα της πόρτας φέρνει την πρώτη ανατροπή του μυθιστορήματος.

Ένας πολύ όμορφος άντρας, ο Τζάστιν Λιντς, (μία περιγραφή που θυμίζει το πρόσωπο του Ιησού), διακόπτει την πράξη της αυτοχειρίας. Ο Λιντς θα κάνει στον Μακέι μία πρόταση, το λιγότερο παράλογη. Του προτείνει να γίνει μέρος μιας αλυσίδας, στην οποία ο Μακέι θα σκοτώσει κάποιον που κατάφερε να ξεγελάσει τη δικαιοσύνη και να μην τιμωρηθεί για τον φόνο που διέπραξε· στη συνέχεια, θα δολοφονούσε κάποιον επίδοξο αυτόχειρα, όπως και ο ίδιος. Αυτόχειρα, που όντας και ο ίδιος μέρος της αλυσίδας, θα περίμενε και τη δική του εκτέλεση. Εννοείται πως, συνακόλουθα, ο Μακέι θα περίμενε, με τη σειρά του, τη δική του εκτέλεση, από άλλον κρίκο της αλυσίδας. Το κίνητρο για την παράξενη διεκδυσία; Ο Λιντς, θα εξηγήσει: “«Σκεφθείτε τη διαφορά για την οικογένειά σας όταν ανακαλύψει πως ένας άγνωστος μπήκε στο σπίτι σας και σας πυροβόλησε, σε αντίθεση με την αυτοκτονία...»” (σελ. 27).

Ακολουθώντας κατά γράμμα τις οδηγίες του Λιντς, ο Μακέι, θα δολοφονήσει κάποιον Μπλέιν, διαφεύγοντα δολοφόνο κατά δήλωση του Λιντς. Και για να συναντήσει αμέσως μετά, στο ισόγειο του σπιτιού του Μπλέιν, κάποιον Ρότζερ, απρόσκλητο επισκέπτη, μάλλον ανορθόδοξης εμφάνισης, που μοιάζει να γνωρίζει τα πάντα για το έγκλημα που μόλις διαπράχτηκε (διαπράχτηκε;).

Ο Μακέι, στον Ρότζερ (σελ. 37-38):

“«Ακούστε, δεν ξέρω τι κάνετε εδώ, αλλά όπου να’ ναι καταφτάνει η αστυνομία. Πάνω υπάρχει ένας τύπος νεκρός και έξω ένα ροτβάιλερ αρκετά αγριεμένο. Εγώ φεύγω»

.....
«Ήταν ο Μπλέιν, έτσι;»

.....
... «Άφησες φωτογραφία πάνω στο άψυχο σώμα αυτή τη φορά;»”
(σελ.37-38).

Για να συνεχιστεί η ιστορία, με την πρώτη συνάντηση(;) του Μακέι με το οπόσουμ, το μικρό θηλαστικό που θα τον κυνηγάει (τον ίδιο; τους εφιάλτες του;):

“Το οπόσουμ διάλεξε το τραπέζι του κήπου για να ξεκοκαλίσει το ακρωτηριασμένο μέλος με την ησυχία του. Κουνιόταν αρκετά ώστε να ενεργοποιήσει τον αισθητήρα κίνησης έξω στη βεράντα, και μία δέσμη φωτός έκανε το ανατριχιαστικό θέαμα ορατό στο εσωτερικό του σπιτιού. Ο Τεντ, όρθιος πίσω από το τζάμι, κοιτούσε με δυσπιστία το οπόσουμ με τα αιμοβόρα μάτια να καρφώνει αδιάφορα τα σουβλερά του δόντια στη ρόδινη σάρκα του ποδιού της Χόλι. Γιατί ήξερε πολύ καλά ότι ήταν το πόδι της γυναίκας του” (σελ. 41).

“Τότε μια ανάμνηση άνοιξε δρόμο σαν βέλος που τρυπάει το σπλαχνικό πέπλο της λήθης που το μυαλό του πάσχιζε να ρίξει. Κοίταξε απότομα τη βάση του μπάρμπεκκιου. Το ξύλινο κουτί με τα πιόνια του σκακιού, δεν ήταν πια εκεί, η ανάμνησή του όμως ήταν ολοκάθαρη. Παρότι είχε μόλις δει έναν εφιάλη όπου έλλειπε το πόδι της Χόλι, αυτή η λεπτομέρεια της σκακιέρας έκανε το αίμα του να παγώσει” (σελ. 44).

Δύο νέα στοιχεία μπαίνουν στον μύθο, το οπόσουμ και η σκακιέρα.

Ο Τεντ συνεχίζει τη ρουτίνα της ζωής του και τις επισκέψεις στη Λόρα Χιλ την ψυχοθεραπεύτρια, η οποία τον βοηθά στην

αντιμετώπιση της κατάστασης του, καθώς και των ονείρων-εφιαλτών που τον βασανίζουν.

“«...Σκέφτηκα πως ο Μίλερ θα του έλεγε πως δεν έκανα, πως θα γύριζα σπίτι με τον πατέρα μου και αυτό ήταν όλο. Αντίθετα πέρασαν οκτώ χρόνια, μέχρι που έκλεισα τα δεκαπέντε, που τον επισκεπτόμουν δύο με τρεις φορές την εβδομάδα».

«Με αυτόν είχατε το τελετουργικό του πετάλου, έτσι;» (σελ.49).

Το πέταλο είναι το επόμενο στοιχείο που θα απασχολήσει τον αναγνώστη.

Η εκτέλεση του πρώτου “κατ’ εντολήν” φόνου οδηγεί σε έναν ακόμη. Ο Γουέντελ, το νέο θύμα, έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τον ίδιο τον Τεντ, καλή οικονομική κατάσταση, σύζυγο και δύο κόρες. Οι ομοιότητες αυτές γεννούν την αμφισβήτηση των εντολών.

Ο Μακί επισκέπτεται τον Άρθουρ Ρομπισό, παλαιό συμμαθητή, νυν δικηγόρο, για τη σύνταξη της διαθήκης του, έχοντας παρακάμψει τους νομικούς συμβούλους της εταιρίας του. Η επίσκεψη γίνεται απρογραμμάτιστα στο σπίτι του Άρθουρ, την ημέρα των γενεθλίων του, όπου είναι συγκεντρωμένοι αρκετοί από τους παλαιούς συμμαθητές, για τη γιορτή. Ο Τεντ, βλέπει ένα οπόσουμ στον κήπο. Δημιουργείται αναστάτωση, αλλά δεν βρίσκουν το ζώο. Ο μόνος που τον πιστεύει είναι ο Ρομπισό.

Η απόφασή του να σπάσει την αλυσίδα των φόνων, τον οδηγεί στο γραφείο του Λιντς, του εντολέα, με την πρόθεση να τον σκοτώσει.

Η έναρξη του Δεύτερου Μέρους είναι όμοια με το πρώτο, όμως εδώ ο συγγραφέας αντιμετωπίζει τα προηγούμενα γεγονότα ως φαντασιώσεις. Βλέπουμε τα ίδια πράγματα από διαφορετική οπτική. Στην αφήγηση δίνεται ολοένα και περισσότερος χώρος, στις συναντήσεις στο γραφείο της Λόρα, αποσύρεται σταδιακά το οπόσουμ, ενώ κερδίζει έδαφος το πέταλο.

Ο συγγραφέας παίζει το παιχνίδι των συνεχών ανατροπών, στις συναντήσεις και τις συζητήσεις του Γουέντελ, του δεύτερου

θύματος με τον Τεντ, υπό το άγρυπνο βλέμμα “παρατηρητών”. Δίνονται ψηφίδες για την επίλυση του μύθου.

Φαντασιώσεις και πραγματικότητα εναλλάσσονται διαρκώς, με την δεύτερη να κερδίζει σιγά σιγά έδαφος.

Το Τρίτο Μέρος εκτυλίσσεται στο Ψυχιατρείο. Ο Τεντ μεταφέρεται στην πτέρυγα των επικίνδυνων ασθενών.

Συναντάμε για πρώτη φορά τον διευθυντή ιατρό Μάρκου Γιάγκ, διάφορους τροφίμους, όπως τον Μάικ Ντόσον, τον Εσπόζιτο και μέλη του προσωπικού.

Το πέταλο τον ακολουθεί, το σκάκι ξαναμπαίνει στη ζωή του και παρακολουθούμε την πορεία της θεραπείας του. Παράλληλα βλέπουμε να ξετυλίγεται ολόκληρη η ζωή του Τεντ, από τα παιδικά του χρόνια.

Στο Τέταρτο και τελευταίο Μέρος παρακολουθούμε τη λύση του μύθου με διάφορα γυρίσματα στο παρελθόν.

Ο συγγραφέας “παίζει” ανάμεσα σε κύκλους-μέρη που όλα μαζί αποτελούν ένα λαβύρινθο. Οι διαρκείς ανατροπές, τα αντικείμενα “κλειδιά”, τα πρόσωπα που συνεχώς μεταμορφώνονται, μετατρέπονται, σε κάτι άλλο, κρατούν το ενδιαφέρον αμείωτο.

Οι κύριοι χαρακτήρες είναι ολοκληρωμένοι, γεμάτοι, έχουν λόγο, διαβάζοντας νοιώθεις πως όχι μόνο τους γνωρίζεις αλλά και τους αναγνωρίζεις.

Οι εικόνες είναι ξεκάθαρες, ζωντανές, πολλές φορές έχεις την αίσθηση πως πρόκειται για πλάνα κάποιας ταινίας. Μου θύμισε κομμάτια από την ταινία “*Στη φωλιά του κούκου*” (“*One Flew Over the Cuckoo’s Nest*”-1975).

Η ροή του λόγου είναι γρήγορη, με μία απλή γλώσσα που καταφέρνει να δώσει έμφαση στο μύθο και την εξέλιξή του. Μολονότι ο συγγραφέας, από την αρχή παίζει ανάμεσα στο μπερδεμένο μυαλό και τις φαντασιώσεις του ήρωά του, σταδιακά η φαντασίωση υποχωρεί, η πραγματικότητα κερδίζει έδαφος. Στο τέλος του έργου, στη λύση της αφήγησης, υπάρχει δικαίωση και τιμωρία, ίσως να είναι “κάθαρση”. Παρόλα αυτά υπάρχει ένα

παράθυρο ανοιχτό... ένα κλείσιμο του ματιού. Πιθανώς τίποτα να μην έχει τελειώσει!

Ο Federico Axat, Αργεντίνος την καταγωγή, δεν εμφανίζει την εθνικότητά του, στο κείμενο. Δηλώνει θαυμαστής του Stephen King και της Patricia Highsmith, ίσως να υπερτερεί ο θαυμασμός προς τον πρώτο.

Μία πολύ καλή, πρώτη γνωριμία με έναν νέο συγγραφέα, που πολλά οφείλει στην εξαιρετική μετάφραση της Αγγελικής Βασιλάκου.

«...Ο Ρομπισό φαινόταν ανήσυχος. Ακόμη δεν της είχε δώσει το βιβλίο που είχε κάτω από το μπράτσο του.

«Δεν ήθελα να σας διακόψω προηγουμένως. Διάβασα το βιβλίο σας και το βρήκα εξαιρετικό. Συγχαρητήρια».

Άφησε το βιβλίο πάνω στο τραπέζι. Ευχαριστώ. Παρ' όλα αυτά έχω την αίσθηση πως για κάτι άλλο ήρθατε. Κάνω λάθος;»

Ο Ρομπισό έγενε αρνητικά, σιωπηλός. Κοίταξε το ταβάνι, θαρρείς και οι λέξεις που έψαχνε ήταν γραμμένες εκεί.

«Σκέφτηκα πολλές φορές αυτό που θα σας πω, ωστόσο δυσκολεύομαι αφάνταστα».

Η Λόρα δεν καταλάβαινε. Στο βιβλίο είχε περιορίσει τη συμμετοχή του Ρομπισό στο ελάχιστο, εν μέρει μετά από δική του απαίτηση. Τι είχε να της πει τώρα που ήταν τόσο σημαντικό;

«Δεν το είπα ούτε στη γυναίκα μου» είπε ο δικηγόρος, πραγματικά συντετριμμένος. «Δεν το είπα σε κανέναν, αλλά εσείς θα με καταλάβετε ή ελπίζω να καταλάβετε».

«Σας ακούω».

«Ο Τεντ, ήρθε σπίτι μου ένα απόγευμα, όπως περιγράφετε και στο βιβλίο. Ήταν η μέρα των γενεθλίων μου, κάτι που φυσικά εκείνος δεν ήξερε. Δεν είναι σωστό ότι όλοι οι συμμαθητές μας από το σχολείο ήταν εκεί, υπήρχαν όμως κάποιοι. Θέλω να πω πως αυτό που περιγράφετε στο βιβλίο σας μοιάζει αρκετά με αυτό που συνέβη εκείνη τη μέρα. Εκείνος κι εγώ πήγαμε στο γραφείο μου για να συζητήσουμε σχετικά με τη διαθήκη».

Η Λόρα τον κοίταζε εξεταστικά.

«Όλοι οι κύκλοι βασίζονται σε πραγματικά επεισόδια» του είπε «μίλησα και με άλλα άτομα και μου το επιβεβαίωσαν».

Ο Ρομπισό ένευσε.

«Λυπάμαι που δεν μίλησα μαζί σας νωρίτερα. Εγώ ... Μακάρι να ήξερα».
Ο Ρομπισό σήριξε το ένα του χέρι πάνω στο βιβλίο, σαν να ετοιμαζόταν να ορκιστεί.

«Μην ανησυχείτε».

«Στο βιβλίο κάνετε λόγο για κάποιο οπόσουμ. Τι ακριβώς σημαίνει;»

Η Λόρα ανακάθισε την καρέκλα της, αιφνιδιασμένη. Δεν είχε εμβαθύνει ιδιαίτερα στο οπόσουμ. Ο Τεντ μόλις που της είχε μιλήσει για αυτό και το μεγαλύτερο μέρος των αναφορών προέρχονταν από όσα είχε κουβεντιάσει με τον Μάικ Ντόσον, ο οποίος επίσης δεν υπήρξε και πολύ γενναιόδωρος μαζί της την ώρα που της παρέθετε τις λεπτομέρειες.

«Για κάποιον λόγο ο Τεντ το φοβόταν» είπε η Λόρα με ένα χαμόγελο κατανόησης. «Θα πρέπει να υπέφερε από κάποια τραυματική ανάμνηση, ή τουλάχιστον έτσι πιστεύω εγώ. Ποτέ δεν τον ρώτησα».

Ο Ρομπισό ένευσε πάλι.

«Σε αυτούς τους "κύκλους" τι ρόλο είχε ακριβώς αυτό το ον;»

«Κύριε Ρομπισό, έχει κάποια σημασία για εσάς όλο αυτό;»

«Ναι».

«Μπορώ να μάθω γιατί;»

«Εκείνη τη μέρα, στον κήπο του σπιτιού μου, ο Τεντ νόμισε πως είδε ένα οπόσουμ, όπως ακριβώς το περιγράφετε στο βιβλίο σας. Δηλαδή, όχι ακριβώς, δεν το είδε σε μία σαμπρέλα, αλλά ανάμεσα στις γλάστρες της γυναίκας μου.

Η Λόρα δεν μπόρεσε να κρύψει το σάσισμά της. Είχε υιοθετήσει την άποψη ότι το μέρος της ιστορίας όπου εμφανιζόταν το οπόσουμ δεν ήταν πραγματικό, αλλά ότι αποτελούσε μέρος των κύκλων».

«Έχω μείνει έκπληκτη».

«Το φαντάζομαι. Ποιος ήταν λοιπόν ο ρόλος του οπόσουμ;»

«Δεν το γνωρίζω με βεβαιότητα, κύριε Ρομπισό, πιστεύω όμως ότι ήταν ο τρόπος του Τεντ να παραμένει εντός των κύκλων. Κάθε φορά που έβγαινε εκτός ελέγχου, το οπόσουμ ήταν εκεί. Φαίνεται πως ο Τεντ, το ονειρευόταν από καιρό σε καιρό, και είναι πιθανόν, η απεικόνισή του στη διάρκεια των κύκλων να ήταν ένα είδος φυλαχτού».

Ο Ρομπισό, έκανε μία στοχαστική παύση.

«Όπως ο Μινώταυρος του λαβυρίνθου στην πόλη που γεννηθήκατε...»

Καθόλου άσχημα για δικηγόρο.

«Κάπως έτσι, υποθέτω».

Η αίθουσα ήταν τώρα εντελώς άδεια.

«Είδα και εγώ το οπόσουμ εκείνη τη μέρα» πέταξε ξαφνικά ο Ρομπισό” (σελ. 485-486-487).

Βάσω Παπαδοπούλου, Δεκέμβριος 2017